

Sygn. akt **III AUa 1264/21**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Roman Walewski

Protokolant: Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2024 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **Z. C.**, w miejsce którego wstąpili następcy prawni **M. C. i P. C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o waloryzację emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 1 września 2021 r. sygn. akt III U 400/18

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i postępowanie umarza;**
- 2. koszty procesu między stronami wzajemnie znosi.**

	Roman Walewski	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 marca 2018r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. na podstawie art. 89 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2017r. w sprawie wysokości zwiększenia wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w 2018r. (Dz.U. 2017 poz. 1438) dokonał waloryzacji emerytury przysługującej Z. C.. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez pomnożenie kwoty świadczenia przysługującego na dzień 28.02.2018r. tj. kwoty 2.838,08 zł. przez wskaźnik waloryzacji 102,98%, uzyskując kwotę 2.922,65 zł.

W pkt. II. ppkt.3 stwierdzono, że świadczenie zmniejsza się o inne potrącenia tj. o kwotę 1.587,65 zł.

Z decyzją tą nie zgodził się Z. C. kwestionując kwotę potrącenia i podnosząc, że organ rentowy nie podał ,jakie to są potrącenia. Podał, że wysokość potrąceń była przedmiotem postępowania w sprawie III U 868/17 w Sądzie Okręgowym w Koninie, który nieprawomocnym wyrokiem uznał, że „inne potrącenia”, o których mowa w art. 139 ustawy ,mogą być dokonywane do wysokości 25% świadczenia.

Na podstawie art. 178 k.p.c. Sąd Okręgowy ,postanowieniem z dnia 24 września 2018r. ,zawiesił postępowanie, na zgodny wniosek stron do czasu zakończenia postępowania w sprawie sygn. akt III U 868/17, a które zostało podjęte postanowieniem z dnia 16 lipca 2019r. na wniosek pełnomocnika odwołującego po prawomocnym zakończeniu w/ w sprawy.

Odwołujący podtrzymał swoje odwołanie i wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji przez wskazanie, że potrącenia mogły być dokonywane na mocy tej decyzji do wysokości 25% świadczenia.

Pozwany wniósł o umorzenie postępowania, podnosząc, że potrącenia były dokonywane tylko do 31 października 2018r. i Zakład nie miał możliwości na bieżąco zmniejszyć kwoty potrąceń. Natomiast w decyzji z dnia 30 kwietnia 2020r. wykonując wyrok Sądu Okręgowego z dnia 17 stycznia 2018r. rozpisane zostały wysokości potrąceń na okres do (...) w wysokości 25%. ZUS uznał zatem, że postępowanie w niniejszej sprawie jest bezprzedmiotowe ponieważ, wykonując poprzednie, wskazane wyżej orzeczenie Sądu Okręgowego, uwzględniła prawidłową wysokość potrąceń.

Pełnomocnik odwołującego podtrzymał swoje odwołanie podając, że decyzja z dnia 30 kwietnia 2020r. nie jest prawomocna, a ponadto nie dotyczy bezpośrednio decyzji z dnia 10 marca 2018r. pozostawiając ją bez zmian w obrocie prawnym.

Sąd Okręgowy III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 1 września 2021r. (sygn. akt: III U 400/18) zmienił zaskarżoną decyzję w pkt. II.3 w ten sposób, że stwierdził, iż wysokość potrąceń ze świadczenia wnioskodawcy Z. C. nie może przekraczać 25 % jego miesięcznego świadczenia oraz zasądził od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawą rozstrzygnięcia wyroku sądu I instancji były następujące ustalenia i rozważania.

Odwołujący Z. C. ,ur. (...), miał przyznane prawo do emerytury od dnia 18 lipca 2007r.

Postanowieniem z dnia 3 stycznia 2017r. Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto XI Wydział Gospodarczy ds. Upadłościowych i Naprawczych ogłosił upadłość obejmującą likwidację majątku dłużnika Z. C. jako osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej.

Wyznaczony Syndyk zawiadomił ZUS o ogłoszeniu upadłości odwołującego, obejmującą likwidację jego majątku i wezwał organ rentowy do przekazywania środków pieniężnych w zakresie , w jakim nie podlegają one egzekucji.

Decyzją z dnia 8 marca 2017r. organ rentowy orzekł o waloryzacji świadczenia emerytalnego odwołującego od marca 2017r., w tym ustalając, że wypłacone odwołującemu świadczenie zmniejsza się z powodu egzekucji sądowej o kwotę 709,52 zł, a świadczenie do wypłaty wynosi 1.837,72 zł.

Organ rentowy zawiadomił syndyka masy upadłości, że od 1.05.2017r. ze świadczenia odwołującego będą dokonywane na konto syndyka wpłaty w kwocie 1.837,65 zł. tj. z zachowaniem 50% najniższego świadczenia do wypłaty dla świadczeniobiorcy.

Pismem z dnia 7 lipca 2017r. organ rentowy zawiadomił syndyka, że od lipca 2017r. uległa zmianie kwota wolna od potrąceń i egzekucji, która wynosi 75% kwoty najniższej emerytury w przypadku potrąceń sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż alimentacyjne. Wobec powyższego organ rentowy podał, że od sierpnia 2017r. uległa zmianie kwota potrąceń ze świadczenia odwołującego, która wyniosła 1.587,65 zł. z zachowaniem kwoty wolnej od potrąceń, która stanowi 75% najniższej emerytury.

Odwołujący w piśmie z dnia 24 lipca 2017r. złożył wniosek o realizację decyzji z dnia 8 marca 2017r. lub wydanie decyzji zmieniającej decyzję z dnia 8 marca 2017r.

Decyzją z dnia 24 sierpnia 2017r. organ rentowy odmówił odwołującemu prawa do przeliczenia emerytury w sprawie zakończonej prawomocną decyzją z dnia 8 marca 2017r.

Od tej decyzji Z. C. wniósł odwołanie.

Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2018r. ,wydanym w sprawie sygn. akt III U 868/17 ,Sąd Okręgowy w Koninie zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż ponownie przelicza odwołującemu wysokość świadczenia wskazując, że wysokość potrąceń ze świadczenia nie może przekraczać 25% jego wysokości.

Od tego wyroku pozwany organ rentowy wniósł apelację, która wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 maja 2019r. w sprawie III AUa 305/18 została oddalona.

Natomiast wyrokiem z dnia 18 lutego 2021r. w sprawie II USK 64/21 Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przesądzona zatem została zasada wysokości dokonywanych potrąceń na pokrycie należności innych ,niż świadczenia alimentacyjne odwołującego ,do wysokości 25%, zgodnie z art. 139 ust. 1 pkt. 5, w zw. z art. 141 i art. 140 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W zaskarżonej decyzji z dnia 10 marca 2018r. organ rentowy dokonał waloryzacji emerytury odwołującego od 1 marca 2018r.i ustalił jej wysokość na kwotę 2.922,65 zł., a w pkt II ppkt 3 ustalił potrącenia na kwotę 1.587,65 zł.

Odwołujący domagał się zmiany tej decyzji w pkt II ppkt 3 i ustalenia, że wysokość potrącenia z emerytury odwołującego winna wynieść 25%.

Wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 17 stycznia 2018r., organ rentowy decyzją z dnia 30 kwietnia 2020r. wskazał kwoty, które były przekazane Syndykowi oraz kwoty jakie powinny być przekazane Syndykowi zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego. Pozwany ustalił, że zgodnie z tym wyrokiem na datę decyzji winna być potrącona kwota 28.694,74 zł za okres od maja 2017 do października 2018r., a została potrącona kwota 29.560,75 zł. Należność 866,01 zł. stanowiąca różnicę wraz z należnymi odsetkami została przekazana za maj 2020r.

Zdaniem ZUS decyzja powyższa wyczerpuje żądanie odwołującego i postępowanie w niniejszej sprawie winno być umorzone.

Na podstawie powyżej przedstawionego stanu faktycznego, sąd I instancji wydał powyższy wyrok uznając odwołanie za uzasadnione.

Sąd Okręgowy podkreślał, że w sprawie odwołania od decyzji organu rentowego zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza treść decyzji organu rentowego. Decyzja jest wynikiem przeprowadzonego postępowania administracyjnego, którego przedmiotem i celem jest ustalenie prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego lub ich wysokości. Sąd rozpoznając odwołanie od takiej decyzji rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji.

Zaskarżoną decyzją organ rentowy dokonał waloryzacji renty przysługującej odwołującemu od 1 marca 2018r. ustalając wysokość potrąceń w zakresie wyższym niż 25%.

Sam mechanizm waloryzacji nie był w niniejszej sprawie objęty przedmiotem sporu.

Sąd I instancji podkreślił, że odwołujący już po wydaniu decyzji waloryzacyjnej za 2017r. ,kwestionował wysokość dokonanych potrąceń, w kontekście określenia kwoty wolnej od potrąceń z zachowaniem 50% najniższego świadczenia do wypłaty. Odwołujący domagał się ustalenia kwoty wolnej od potrąceń na 75%.

Analogiczna sytuacja miała miejsce w zaskarżonej decyzji z dnia 10 marca 2018r. i przy tej decyzji przedmiotem sporu była objęta kwota nie podlegająca potrąceniom.

Po prawomocnym rozpoznaniu odwołania Z. C. od decyzji z dnia 24.08.2017r. i ustaleniu, że kwota wolna od potrąceń winna wynosić do 25%, rozstrzygnięcie to przekłada się na ocenę decyzji w niniejszej sprawie z dnia 10 marca 2018r. i konieczność ustalenia, że również w tej decyzji kwota wolna od potrąceń winna być określona do 25%.

Nie przeczył temu również pozwany po prawomocnym rozstrzygnięciu sprawy III U 868/17, jednak podnosił, że uwzględnił zarzuty odwołania Z. C. w decyzji z dnia 30 kwietnia 2020r.

Przedmiotem sporu pozostało zatem to, czy postępowanie winno ulec umorzeniu.

W świetle art. 477¹³ § 1 k.p.c. istota decyzji zamiennej polega na uwzględnieniu żądania ubezpieczonego w całości lub w części - i skutkuje umorzeniem postępowania w całości lub w części przez sąd w zakresie, w jakim takie uwzględnienie nastąpiło.

Zdaniem sądu I instancji przepis ten ma jednoznaczne brzmienie, z którego nie da się wyprowadzić wniosku, że chodzi w nim wyłącznie o zmianę przez organ rentowy zaskarżonej decyzji w drodze wydania decyzji zmieniającej. Zmiana ta może nastąpić przez wydanie - stosownie do okoliczności danej sprawy - każdej decyzji, byleby tylko jej skutkiem było uwzględnienie w całości lub w części żądania strony objętego przedmiotem zaskarżonej decyzji.

Tymczasem w decyzji organu rentowego z dnia 30 kwietnia 2020r., zarówno w poczynionych ustaleniach faktycznych jak i w rozważaniach, nie ma nawiązania do decyzji z dnia 10 marca 2018r. Natomiast wyraźnie wskazano, że decyzją tą organ rentowy wykonuje prawomocny wyrok Sądu Okręgowego z dnia 17.01.2018r.

Decyzja z dnia 30 kwietnia 2020r. nie jest zatem, zdaniem Sądu Okręgowego, decyzją zamienną do decyzji z 10 marca 2018r. ani w całości, ani w części.

Tak więc zmiana nie ma wpływu na ustalenie wysokości potrąceń ze świadczenia z pkt II ppkt 3 nawet, jeśli decyzją z dnia 30 kwietnia 2020r. organ rentowy całościowo rozlicza należne składki do października 2018r.- kwotowo już w prawidłowej wysokości.

Brak było zatem podstaw do umorzenia postępowania. Kierując się zatem ustaleniami prawomocnego wyroku z dnia 17 stycznia 2018r. Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015. 1804 ze zm.)

Wyrok ten, w całości, apelacją zaskarżył pozwany organ rentowy zarzucając naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 477¹³ k.p.c. w zw. z art. 355 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie w niniejszej sprawie i zmianę zaskarżonej decyzji pomimo, że postępowanie w sprawie stało się bezprzedmiotowe w związku z zakończeniem dokonywania potrąceń przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz wydaniem decyzji z dnia 30 kwietnia 2021 r., która obejmuje także okres objęty zaskarżoną decyzją.

Wskazując na te zarzuty skarżący wniósł pierwotnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Modyfikując następnie swoje żądanie skarżący domagał się ostatecznie uchylenia zaskarżonego wyroku i umorzenia postępowania.

Odwołujący reprezentowany przez fachowego pełnomocnika wniósł o oddalenie apelacji i o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja w ostatecznym kształcie i rozrachunku okazała się trafna, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku, umorzeniem postępowania i stosownym rozstrzygnięciem kwestii kosztów procesu.

Zdaniem sądu odwoławczego za celny należało uznać prezentowany przez pozwanego od początku postępowania w sprawie i powtórzony w złożonej apelacji pogląd, że decyzja pozwanego organu rentowego z dnia 30 kwietnia 2020r. praktycznie zaspokoila wszystkie roszczenia wynikające z odwołania od zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji z dnia 10 marca 2018r.

Mając to na względzie, na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. należało uchylić zaskarżony wyrok i umorzyć postępowanie. Podnieść bowiem należy, że zdaniem Sądu Apelacyjnego istniały podstawy do umorzenia postępowania w I instancji na podstawie art.477¹³ § 1 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji lub przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności zaskarżonego orzeczenia lub decyzji wydanej przez ten zespół, przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd - przez wydanie decyzji lub orzeczenia uwzględniającego w całości lub w części żądanie strony - powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Poza tym zmiana lub wykonanie decyzji lub orzeczenia nie ma wpływu na bieg sprawy.

Wbrew stanowisku prezentowanemu w odpowiedzi na apelację jak i w innych pismach procesowych strony odwołującej, zmiana zaskarżonej decyzji w rozumieniu art. 477¹³ k.p.c. nie musi polegać na wydaniu nowej decyzji zmieniającej (uchylającej) zaskarżoną decyzję ale na wydaniu takiej decyzji, której skutkiem jest uwzględnienie w całości lub w części żądania strony objętego przedmiotem zaskarżonej decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 lutego 2023 r., (...) 92/22).

Zmiana lub wykonanie przez organ rentowy decyzji nie ma wpływu na bieg sprawy przez sądem ubezpieczeń społecznych (art. 477¹³ zdanie drugie k.p.c.).

Sąd ten zobowiązany jest jednak umorzyć postępowanie w całości lub w części, jeżeli przed rozstrzygnięciem sprawy nastąpi wydanie decyzji uwzględniającej w całości lub w części żądanie strony (art. 477¹³ zdanie pierwsze k.p.c.).

Przyjmuje się, że wskazany przepis stanowi samodzielną podstawę uchylenia lub zmiany decyzji na korzyść odwołującego się, obok przyczyn przewidzianych w art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Do umorzenia postępowania z omawianej przyczyny zobowiązany jest także sąd drugiej instancji, skoro umorzenie postępowania następuje w każdym wypadku unicestwienia przedmiotu sporu. (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 stycznia 2021 r. (...) 6/21)

Jak to już wyżej zaznaczono, zdaniem sądu odwoławczego, stanowisko pozwanego co do tego, że decyzja z dnia 30 kwietnia 2020r. uwzględniła w całości żądanie podniesione w odwołaniu od zaskarżonej decyzji, jest trafne.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że decyzja ta w sposób jednoznaczny uwzględnia żądanie ustalenia potrąceń w kwocie nie wyższej niż 25% świadczenia, pomimo, że nie odnosi się wprost do decyzji z dnia 10 marca 2018r. Dotyczy ona jednak całego okresu, przez który były dokonywane potrącenia, a tylko w tym zakresie odwołujący kwestionował decyzję waloryzacyjną.

Nie jest przy tym tak, że ta „nowa decyzja” musi wprost nawiązywać do tej zaskarżonej. Wystarczy, że realizuje, uwzględnia, żądania strony, a w analizowanej sprawie tak jest. I nie zmienia tego podnoszony przez odwołującego argument, że decyzja nieprawidłowa pozostaje w obrocie prawnym.

Trzeba bowiem zauważyć, że będzie tak w każdym przypadku, w którym ziszcza się przesłanki z art. 477¹³ k.p.c. Tak więc nie ulega wątpliwości, że stosowanie tego przepisu nie jest obwarowane uchyleniem przez organ rentowy czy zmianą przez ten organ decyzji będącej przedmiotem zaskarżenia.

W niniejszej sprawie nie było sporu co do tego, że skarżony był zakres potrąceń (ponad 25%) a nie poszczególne okresy tych potrąceń. Nie ulega zatem żadnej wątpliwości, że w tej sytuacji decyzja z dnia 30 kwietnia 2020r. zaspokaja całe żądanie strony odwołującej artykułowane w niniejszym odwołaniu.

Dodać przy tym należy, że lakoniczne w tym zakresie uzasadnienie Sądu Okręgowego, nie jest przekonujące. Ogólnikowe stwierdzenie, że decyzja z 30 kwietnia 2020r. nie jest decyzją zamienną z decyzją skarżoną niczego nie wyjaśnia, bo jak to stwierdzono wyżej, nie wymaga się w art.477¹³ k.p.c., aby była to decyzja nawiązująca do skarżonej ani decyzja „zamienna”. Ma ona realizować żądanie odwołania i tak się dzieje w analizowanej sprawie.

W tym stanie rzeczy ,na podstawie art.386 § 3 k.p.c. należało uchylić zaskarżony wyrok i umorzyć postępowanie (pkt 1 wyroku).

Koszty procesu Sąd Apelacyjny w pkt 2 wyroku wzajemnie zniósł między stronami w oparciu o przepis art.100 k.p.c. uznając, że uchylenie wyroku i umorzenie postępowania z przyczyn wskazanych w art.477¹³ k.p.c. stanowi o wygranej odwołującego w I instancji.

Z kolei uwzględnienie apelacji, początkowo zawierającej błędne wnioski, co również sąd odwoławczy miał na względzie, co do zasady może być poczytywane jako wygrana strony pozwanej.

W tej sytuacji, w ocenie sądu odwoławczego, w oparciu o wskazane wyżej przepisy, należało orzec jak w wyroku.

Roman Walewski